"KIZIL MİLYARDER" GÜNTEKİN KÖKSAL İLE
PETROLDEN SANATA

Türkiye'nin ilk petrol yatırımcılarından Pet Holding'in Yönetim Kurulu Başkanı Güntekin Köksal ile Gaziosmanpaşa'daki evlerinde keyifli bir sohbet gerçekleştirdik. Köksal; Sovyetler Birliği'nden Kuzey Irak'a, iş hayatından özel yaşamına, petrolden sanata tüm sorularımızı esprili üslubu ve samimiyetle cevaplandırdı.

RÖPORTAJ: *Özgür GÖK*

"Pet Holding için 'üzerinde güneş batmayan şirket' deniyordu, çünkü Colorado Denver'dan Yakutistan'a kadar bünyemizde toplam 24 şirket vardı. Sonra baktım ki güneş batmıyor, ama biz batıyoruz. Frene bastık ve şu anda 8 şirket ile çalışmalarımıza devam ediyoruz."

Dünyanın birçok ülkesinde kurduğu 24 şirket ile bir dönem 'üzerinde güneş batmayan holding' olarak adlandırılan Pet Holding'in Yönetim Kurulu Başkanı Güntekin Köksal, Sovyetler Birliği'nde yaptığı geniş çaplı yatırımlar nedeniyle Kızıl Milyarder olarak da tanınıyor. Başta petrolcülük olmak üzere çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren ve 40'ıncı yılını geride bırakan Pet Holding'in patronu Köksal ile gençlik yıllarını, Sovyet günlerini, bugünü, yarını ve de tabi ki petrolü konuştuk.

■ Soyunuzun Osmanlı paşalarından geldiğini biliyoruz, anlatabilir misiniz?

Ben memur çocuğuyum. Veziri, sadrazamı bol bir aileden geliyoruz. Soyumuz Öküz Mehmet Paşa'ya dayanıyor. Kendisi 1. Ahmet ve Genç Osman dönemlerinde iki kere sadrazamlık yapmış ve kelleyi kurtarmış. Anneannem yüzde yüz Arnavut, babaannem yüzde yüz Çerkez, ben ise yüzde yüz Türk'üm ve Atatürk çocuğuyum. Köküm Atatürk'e dayanıyor.

■ 40 yılı aşkın süredir petrol sektöründe faaliyet gösteren bir holdingin patronusunuz. Bir memur çocuğu olarak petrol işine nasıl başladınız?

Sene 1953, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi 2'nci sınıfta olduğum yıllar... Samimi bir arkadaşım, "Üç gün sonra bir sınav var. Kazanan öğrencileri Avrupa'ya gönderiyorlar. Biz de girelim" dedi. Belgeleri hazırladım ve sınava gittik. Sınav salonuna bir baktım, içeride bin kişi var ama sadece 7 kişi alacaklar. Arkadaşıma döndüm ve

Evinin alt katını antika eşyalara ayıran Güntekin Köksal'ın koleksiyonunda Yeniçeri tabancasından Venedik tüfeğine kadar bir çok silah mevcut.

"Bizim burada ne işimiz var" dedim. Ama sonuçta sınavı kazanan 7 kişi arasına girdim. Avusturya'nın Leoben Üniversitesi'ne gideceğim. Sonra beni bir düşünce aldı. İstanbul'da yaşıyorum, ortam güzel, keyfim yerinde... Leoben şehrini araştırıyorum, haritada bulamıyorum. Küçücük bir yer, şehirde taksi bile yok.

ESAS SEBEP KADINLARDI

■ Sizi ne ikna etti o şehre gitmek için?

Ne yalan söyleyeyim, benim Avrupa'ya gitmemdeki esas sebep kadınlardı. Dünya Savaşı yeni bitmiş, erkekler ya cephede ölmüş, ya sakat kalmış, ya sağlam dönmüşler ama işsizler ya da iş bulmuşlar ama yoksullar... Kadın nüfusu oldukça fazlaydı. Ben de bu düşünceyle gittim ve nitekim cennette gibiydim.

■ Kadınlara olan ilgi petrole nasıl dönüştü?

Başta maden mühendisliği okudum. Baktım sürekli yerin altındayız, çok hoşuma gitmedi. 3 buçuk senede bitti. Ama ortam çok hoşuma gitmişti, kalmak istiyordum. Petrol o zaman revaçta olan bir işti. Çok para kazanırım diye de petrol mühendisliği okudum. 2 senede de onu bitirdim.

■ Pet Holding'i nasıl kurdunuz?

Okulu bitirip Türkiye'ye döndükten sonra Türkiye Petrolleri Anonim Şirketi'nde (TPAO) çalıştım. Senelerim sahada geçti, sondaj ve üretim müdürlüğü yaptım. Sonra Korkut Özal Genel Müdür oldu. Kendisiyle sürekli ters düştüm ve beni geri plana aldı. Bir dönem böyle geçti. Sene 1974 olduğunda ODTÜ'de 7 senelik hocaydım. İki dil biliyordum, saha tecrübem vardı, girişken ve zekiydim. Çalıştığım kurumda Genel Müdür Muavinliği açıldı. Bu göreve layık olduğumu düşündüm fakat başka bir arkadaşımı görevlendirdiler. Ben de şapkamı aldım çıktım. Tek başıma kendi işimi kurdum, çeşitli şirketlerin müşavir temsilciliğini aldım. İşlerimi geliştirdim ve Pet Holding macerası başladı.

GÜNEŞ BATMIYOR AMA BİZ BATIYORUZ

■ Pet Holding için 'üzerinde güneş batmayan şirket' diyorlar...

Zamanında öyleydi. Bünyemizde 24 şirket barındırıyorduk. Colorado Denver'dan Yakutistan'a kadar şirketlerimiz vardı. Sonra baktım güneş batmıyor, ama biz batıyoruz. 'Görmemişin oğlu' muhabbeti oldu. Frene bastık. Şu anda 8 şirketimiz var. Ama esas işimiz tabi ki petrol.

■ Türkiye'nin hep yer altı kaynakları bakımından zengin bir coğrafya olduğu söylenir. Sizce Türkiye'de keşfedilmemiş petrol yatakları var mı?

Türkiye maden bakımından zengin ama petrol için aynı şeyi söyleyemem. Palavra bunlar. Bizim tecrübelerimiz, Türkiye'de petrolün az olduğunu gösteriyor. Bizim sınırlarımız Lozan Antlaşması'nda dantel gibi çizilmiştir. Nerede bir petrol ağı varsa orası Türkiye sınırlarının dışında kalmıştır. Ayrıca Türkiye bir deprem bölgesi. Kabaca anlatmak gerekirse, bu petrolün bazıları Türkiye'de oluşmuş, fakat oluşan depremlerle gün yüzüne çıkmış ve uçmuş gitmiş. Bu nedenle olan yerler de çok küçük petrol sahaları. Günde 100 bin varil veren kuyular var Kerkük'te. Türkiye'de 200-300 varil bulduğumuzda takla atıyorduk.

Ama o toprakları bize kimse vermezdi. Sevr Anlaşması'nda bize Ankara ve civarını bıraktılar. Atatürk ve arkadaşları genişletebildiği kadar genişletti toprakları... Savaşla çok rahat Atina'ya kadar gidebilirdik, çok rahat Musul'u, Kerkük'ü alabilirdik. Ama o zaman Batı'yı rahatsız ederdik. Atatürk ve İnönü nerede durması gerektiğini bilmiştir.

■ 2002 yılında Kuzey Irak'ta petrol işine girdiniz. Nasıl tepkiler aldınız o dönem?

Türkiye'de insanlar birçok şeyi bilmiyor. Türkiye'nin Kuzey Irak politikasında yaptığı en büyük hatalardan biri, 2003 senesinde ABD ile Irak'a girmemesidir. Mart tezkeresinin Meclis'ten geçmesi gerekiyordu. Talabani bana belki de 20 kere bizimle birleşip konfederasyon kurulsun diye söyledi. Türk büyüklerine, 'Bizi Araplardan kurtarın' dedi. Bizim de nüfusumuzun dörtte biri Kürt sonuçta. Bunun için çok uğraştım. 2003'ten önce de iyi ilişkiler kuralım diye çok uğraştım, kimseyi ikna edemedim.

BİLGİNİN PEŞİNDEN GİTTİM

■ 40 yıldır ayakta duran bir holdingin patronusunuz. Sizce başarılı olmanın püf noktası nedir?

Pet Holding şu an dursa, kimseye muhtaç olmadan üç sene ayakta kalır. 25 senedir de bu böyle. Niye? Çünkü ben iki tane master yaptım, okudum. Kızakta olduğum dönemde dünyanın çeşitli yerlerinde 20'den fazla seminere katıldım. Finans nedir, proje nedir ve bunlar nasıl değerlendirilip birleştirilir, öğrendim. Bilginin peşinden gittim 40 sene boyunca. Batma tehlikesi yaşamadık mı? Elbette yaşadık. Ama başarıyla atlattık. Özel-

"Resim sanatına olan ilgim Sovyetler Birliği'nden geliyor. Orada herkes sanatçıydı. Devlet, sanata ve sanatçıya korkunç destek veriyordu ve ben de etkilendim. Pek çok ünlü ressamın tablosunu aldım."

likle, aldığımız arsa ve gayrimenkuller bizi zor zamanlarda kurtardı. Bir nevi emniyet sübabı olarak gördük ve ne zaman krize girsek, arsa satarak sancılı süreçten kurtulduk. İstanbul, Ankara, İzmit, Yalova, Datça, Çeşme, Bodrum gibi yerlerde arsa ve gayrimenkule sahibiz.

■ Bir petrol mühendisiyken neden arsa ve gayrimenkule yöneldiniz?

1961'de Urfa'da sondaj yaparken maaşımın düşük olduğunu fark ettim. Avusturya'da devlet bursu ile okurken aldığım bursun geri ödemesi sadece benden kesilmiş, burslu okuyan diğer arkadaşlarım ise böyle bir kesintiye uğramamışlardı. Bu haksızlığa isyan ederek istifa ettim. Genel Müdürlük bunu anlayışla karşıladı ve o ana kadar 25 bin TL'yi bulan geri ödemelerimi bana iade ettiler ve istifamı kabul etmediler. O zamanlar Şarköy değerlenmek üzereydi. Tam arsa alacağım zaman, TPAO Genel Müdürü, "Ayıp sana, bu memleket seni arsa spekülatörü olasın diye mi okuttu" dedi. Coca Cola'ya rakip olarak 'Mr. Cola' diye bir şirket kurdular. Oradan hisse verelim dedi ve bütün tazminatımı oraya yatırdım. İki sene sonra 5 kuruş vermemek üzere battı. Arazi alamadım, o arazilerin metrekaresi 1 liradan 10 bin liraya çıktı. O günden sonra arsanın ne kadar önemli bir yatırım aracı olduğunu anladım.

■ Size Kızıl Milyarder deniliyor. Nasıl yakıştırıldı bu isim?

Amerikalı bir iş adamı olan Armand Hammer'e, Sovyetler Birliği ile yoğun ticaret yaptığı için bu isim lanse edilmiş. Ben de Türkiye'den Sovyetlere ticaret için bireysel olarak giden ilk kişilerdendim. Sovyetlere gittiğimiz bir uçak seyahatinde eşim Pınar Hanım gazeteciyle muhabbeti esnasında Armand Hammer'den esinlenerek benim için "Türkiye'nin kızıl milyarderi olacak" demiş. Bir gün sonra manşete Kızıl Milyarder olarak çıktım. Adım da öyle kaldı.

■ Uzun süre Sovyetler Birliği'nde ticaret yaptınız? Nasıldı o günler?

Totaliter bir rejim vardı. Devamlı dinlenirdik mesela... Otelde tek kişilik oda vermiyorlardı, hep iki kişi aynı odada kalıyorduk. Dinlenildiğimizi bildiğimden işle ilgili yararımıza yönlendirici mesajlar verirdim. Sovyetler'de iş yaptığım senelerde şirketlerden birisinin Genel Müdürü ve Yardımcısının birdenbire devreden çıktığını gördüm. Soruşturduğumda dolandırıcılık yaptıkları hükmüyle kurşuna dizildiklerini öğrendim. Sabah kalktığınızda kocaman bir mahallenin sürüldüğünü görüyorsunuz. O kadar yani!

■ Avusturya'daki keyifli öğrencilik günlerinden sonra sıkıcı gelmiştir...

Monoton bir hayat vardı. Sanat dışında insanlar çok fazla bir şeyle uğraşmıyordu. Şöyle söyleyeyim, İndividualizmi, yani ferdiyetçiliği öldürdüğün anda insanlar çalışmaz ve bir şey üretmez. Sovyetler'in çökmesindeki esas sebep de buydu zaten. Sovyet insanı doğuyordu, çok güzel ve kaliteli bir eğitim görüyordu. Muhakkak bir iş bulu-

yordu, 20 sene sonra ancak 2 odalı bir eve, 30 sene sonra bir arabaya sahip olduktan sonra emekli olup ölüyordu. Buydu Sovyet insanın hayatı.

■ Zor olmadı mı böyle bir ülkede iş yapmak?

Ticarette inanılmaz dürüstlerdi. Sözleri imza gibiydi ve bir kere el sıkıştığın zaman o iş olmuştu. Ben de dürüstlükten yana olduğum ve dürüst insanları sevdiğim için çok iyi anlaştık. Ticaret yaptığım kişiyi hiç aldatmadım, yalana dolana başvurmadım. İnanır mısınız, Sovyeter Birliği'nde, Irak'ta o kadar iş yaptım, saha aldım, hiç rüşvet vermedim. Normalde yeni bir proje alırken on milyonlarca dolarlık giriş ücreti verilir.

Ben ise hiçbir ödeme yapmadan ve hatta üzerine avantajlar alarak büyük projelere sahip oldum. Neden? Resmi merciler tarafından bizim sağlam, güvenilir, dürüst bir şirket olduğumuz kabul edilirdi.

ELİMİ BİR DAHA BIRAKMAYACAĞINI ANLADIM

■ Resim sanatına oldukça ilginiz var. Evinizin ve ofisinizin neredeyse her köşesinde tablolar görüyoruz. Bu ilgi nereden geliyor?

Tabii ki Sovyetler Birliği'nden. Orada herkes sanatçıydı. Devlet, sanata ve sanatçıya korkunç destek veriyordu. Ben de etkilendim. Pek çok ünlü ressamın tablosunu aldım. Türkiye'de sanata ilgi oldukça fazla olmadığından resimler çok satılmaz. Ben de bazen destek için sergideki resimleri almışımdır. Sonuçta sanatçı ve bir şeyler üretiyor. Şimdi de sayısız tabloya sahibim.

■ Siz resim yapıyor musunuz?

Allah her insana verdiği gibi bana da bir takım özellikler, övünmek gibi olmasın biraz akıl vermiş, spor yeteneği vermiş, fakat sanatsal anlamda karanlık bir köşeye koymuş. Lise zamanlarında Fransa'dan gelmiş müzik öğretmenimiz İstiklal Marşı okunurken, "Güntekin sen sus!" diye bağırırdı. O günden beri pasif sanatçıyım. Sanat anlamında eşime çok destek oldum. O yetenekli bir bestekâr. Türkiye'de en çok bestesi olan üç kişiden biri. Ben eşime destek veriyorum.

■ Eşiniz Pınar Hanım ile nasıl tanıştınız?

Sene 1972. Kayak yapıyorum. Devlet Su İşleri'nin kayak evinde kalıyorum, memurum çünkü. Kayak yapmaktan yorulmuşum, şöminenin karşısına geçtim, sızmak üzereyim. Birden kapı açıldı ve Pınar ile iki arkadaşı içeri girdi. O an canlandım. Eşim de arkadaşlarına, "O'na asılmak yok, o benim" demiş. Ben aslında diğer iki hanımı daha çok beğenmiştim. Ama Pınar beni kafasına koymuş. Aynı akşam bir eğlencede horon teperken hoplaya zıplaya herkesi geçerek yanıma geldi ve elimi öyle bir tuttu ki, bir daha bırakmayacağını anladım.

Ben tanıştığımız sırada evliydim. Ankara'da buluşmaya devam ettik. Eşimden ayrıldım ama ayrıldığımı bir sene boyunca Pınar Hanım'a söylemedim. Çünkü yeni bir evliliğe hazır değildim. Üçüncü sene olduğunda evliliğe hazırdım artık. "Annenlere söyle, masaya bir tabak daha koysun" dedim. İlk adım böyle oldu. Sonrasında annem babamla istemeye gittik, ben isteyince kayınpederim nazikçe "Anneniz babanız ne düşünüyorlar?" dedi. Onlar da tasdik ettiler ve evlendik.

İLK ADIMI BEN ATMAZDIM

■ Gençliğinizde çapkın biri olduğunuz anlaşılıyor.

Galiba öyleydim. Kızlara çok ilgim vardı, kızların da bana tabii... Düşünsenize, kızlar için Avrupa'ya okumaya giden birisiyim. Ama çoğu zaman ilk adımı ben atmazdım. Karşı taraftan bir mesaj aldıktan sonra harekete geçerdim.

> Birçok tablosu bulunan Güntekin Köksal'ın evi antika eşyalar ve silah koleksiyonu ile birlikte adeta küçük bir müzeyi andırıyor.

■ Sıradan bir gününüz nasıl geçiyor?

Eskiden kabına sığmayan biriydim. Yapmadığım spor yoktu. 72 yaşına kadar aktif sporu sürdürdüm. Tüpsüz dalar, balık avlar, tenis oynardım. Kayak yapmayı çok seviyordum. 2003 yılında Irak'ta Amerikan ordusunun işgali ile başlayan savaşta Süleymaniye'de geçirdiğim felç nedeniyle uzun yıllar spor yapamadım. Şimdi her sabah pasif kültür fizik yapıyor, yürüyor ve yüzüyorum. Yoğun tempoyla çalışmaya devam ediyorum. Ömrümün sonuna kadar da devam edecek galiba. Sabah 6 buçukta kalkarım, gazeteleri okurum, haberleri dinlerim. Şimdi haberleri dinlerken çok moralim bozuluyor, sinirleniyor ve söyleniyorum.

■ Son olarak, Pet Holding bu sene 40'ıncı yılını kutlayacak. Gelecek hedefleriniz neler?

Biz petrol firmasıyız. Ana çalışma alanımız petrol ve buna devam edeceğiz. Kızlarım da böyle düşünüyor. Ekibimiz de bu yönde çok kuvvetli. Mermer sektörüne de adım attık. Mermer, Türkiye'nin petrolüdür. Dünyadaki mermer rezervinin yüzde 40'ı Türkiye'de... Bulunduğumuz çizgide devam ediyoruz, ama ilerleyen yıllarda kızlarım neler düşünür bilemiyorum.